

MENNONIITAT JA KVEEKKARIT

Pekka Ervastian esitelmä 17.11.1929

(Pikakirjoittanut Kirsti Krohn)

Kuudennentoista vuosisadan alussa, siis 1500 luvun alussa eli Holsteinissa pieni katolilainen pappi nimeltä nimeltä Menno Simonsen eli Menno Simonis. Hän oli syntynyt 1492 ja hänen elämänsä joutui täten olemaan juuri Lutherin alkaman uskonpuhdistuksen aikana. Hän oli, niinkuin sanottu, katolilainen pappi, mutta hänen henkensä oli totuudenetsijän henki. Katolilaisessa kirkossa ainoastaan papit, kirkon miehet itse saivat lukea latinan kielistä raamattua ja tietysti kreikan kielistä raamattua – muita se oli kielletty – ja merkillistä on, kun me katselemme katolilaisen kirkon tilaa yleensä Euroopassa, luultavaa on, että monetkaan papit eivät niin ahkerasti lukeneet omia pyhiä kirjojaan juuri sentähden, kun ne olivat vieraalla kielellä. Mutta tämä Menno Simonis oli semmoinen pappi, joka luki itse mielellään testamentteja ja etenkin Uutta Testamenttia. Ehkä siihen osaksi vaikutti se, että hän oli kuullut ihmeellisiä huhuja merkillisestä miehestä siellä Saksassa, Martinus Lutheeruksesta, joka nousi katolilaista kirkkoa vastaan ja sen oppeja vastaan, ja julisti melkein kuin uutta kristinuskoa, ainakin hyvin puhdistettua kristinuskoa. Ehkä hän, Menno, oli siitä kuullut. Sehän on luultavaa, mutta hän ei tietenkään katolilaisena pappina olisi kiinnittänyt siihen huomiota, ellei hän olisi ollut itsessään totuudenetsijä, joka itse myöskin tutki kirjoituksia. Kun hän luki Versio Vulgaataa, latinan kielistä Uutta Testamenttia, niin hän ihmeekseen huomasi, että tässä Uudessa Testamentissa, evankeliumissa, opetettiin todella toisenlaista kristinuskoa, kuin mihin hän oli tutustunut. Hänen kristinuskonsa oli täynnä kaikenlaisia dogmeja ja opinkappaleita, jotka olivat omiansa panemaan ihmisten järjen liikkeelle, kapinoivaan liikkeeseen, jos he siihen kiinnittivät huomiota tai jotka olivat omiansa

vaatimaan heiltä perin sokeata uskoa. Kun hän luki Uutta Testamenttia, evankeliumeja ja varsinkin kun hän Matteuksen evankeliumissa tutustui vuorisaarnaan, niin hän suureksi ihmeekseen huomasi, että Jeesus Kristus itse nähtävästi oli opettanut aivan toisenlaista kristinuskoa kuin kirkot. Jeesus Kristus ei siis ollutkaan vain joku ihmeellinen maailmanvapahtaja, joka tuli tänne elämään ja kuolemaan ristinpuulla ihmisten syntien takia, vaan kun hän, Menno, luki vuorisaarnaa, niin hän selvästi näki, että Jeesus Kristus oli antanut käskyt aivan uudet käskyt, koska hän vuorisaarnassaan sanoo – vanhoille on sanottu niin ja niin, mutta minä sanon teille – . Menno Simonis näki, että Jeesus Kristuksen nimenomaiset käskyt opettivat jotain aivan uutta, ennen kuulumatonta, kristinuskoa. Menno Simonis ei ollut siitä tiennyt mitään, hän ei ollut kuullut siitä kirkossa. Jeesus Kristus vuorisaarnassaan esim. kielsi valan ja Menno Simonis kauhukseen huomasi, että hänhän oli tehnyt valan kirkolle. Jeesus Kristus nimenomaan myöskin opetti evankeliumissa ja vuorisaarnassa, että ei pidä olla pahaa vastaan, ei pidä harjoittaa väkivaltaa, ei pidä käyttää miekkaa, vaan että miekka on pistettävä tuppeen. Päinvastoin hän taas huomasi, että koko kristikunta hänen ympärillään ei paljon muuta tehnytkään kuin veti miekan tupesta ja rankaisi ja kosti ja piti hirmuista melua maailmassa. Hän katseli ihmeekseen tätä kristikuntaa, joka sanoi kulkevansa Jeesuksen jäljissä, eikä kuitenkaan mitään tiennyt Jeesuksen omista käskyistä. Menno Simonis joutui hyvin vaikeisiin sielun- ja omantunnontuskiin ja hän ei myöskään yhtään ihmeteltyt, että oli Saksassa ja Hollannissa syntynyt liikkeitä, semmoisia liikkeitä, juuri Lutherin uskonpuhdistuksen nojalla, semmoisia liikkeitä, jotka sanoivat ihmisille: Ette te ole mitään kristityitä. Teidän kasteenne on ollut paljasta leikkiä ja paljasta näytelmää. Jos te tahdotte tulla kristityiksi täytyy teidän kastaa itsenne uudestaan. Teidän täytyy elää aivan uutta ja toisenlaista elämää. – Menno Simonis ei tätä kyllä yhtään ihmeteltyt, mutta samalla hän kyllä huomasi

istuessaan siellä rauhallisessa, pienessä maalaispappilassa ja kuullessaan huhuja suuresta maailmasta, että nämä uudestaan kastajat kyllä sittenkin erehtyivät, koska hekin sanoivat, että todellista kristikuntaa, todellista Jeesuksen valtakuntaa tai Jumalan valtakuntaa ja todellista tuhatvuotista valtakuntaa on toteutettava väkivoimalla. Täytyy väkivallalla ja suurella vallankumouksella hävittää maanpäältä nämä kaikki pahat kirkot ja papit, täytyy väkivallalla saada ihmiset elämään uutta elämää. Tuota pieni pappi, Menno Simonis, katselee siellä Hosteinissa, suurella ihmettelyllä ja sydämellisellä paheksumisella. Hänen mielestään nuo uudestaan kastajat, vaikka heidän tarkoituksensa oli hyvä ja vaikka näkivät kyllä sekä totuuden, että maailman valheen, olivat sittenkin hirmuisesti erehtyneet, kun he tahtoivat käyttää hyväkseen juuri maailman omia pahoja keinoja.

Kuitenkin Menno Simonis kävi läpi itse semmoisen valtavan herämyksen ja semmoisen uudestisyntymisen, että hän selvästi tunsi, että hän ei enää voi palvella tällöisenä katolilaisena pappina, hän ei voi kuulua enää tähän vanhaan kirkkoon, joka on aivan suistunut raiteiltaan, vaan hänen on sittenkin liityttävä noihin tosipyrkijöihin, noihin kristinuskon tositarvoittelijoihin. Vuonna 1536 antoi hän kastaa itsensä uudestaan. Hän ymmärsi, niinkuin nuo uudestaankastajat, että kaste oli toimitus, jota ei suinkaan voinut suorittaa lapselle. Kristinuskon oli siksi vakava asia, että ihmisen täytyi itse tahtoa tulla kristityksi. Ei hän voinut siksi ilman muuta syntyä. Eivät toiset voineet häntä pienenä lapsena siihen kastaa, vaan hänen täytyi itse olla selvillä siitä, että hän tahtoi olla kristitty ja tahtoi seurata Kristusta. Sentähden ihminen saatettiin kastaa vasta täysi-ikäisenä, henkisesti täysi-ikäisenä. Niin Menno Simonis tuli uudestaan kastetuksi, tuli siis tavallaan kuuluneeksi tuohon lahkoon eli liikkeeseen. Mutta koska hän oli ja tunsi syvästi olevansa toista mieltä tärkeissä kohdissa ja tuossa ylen tärkeässä periaatteellisessa kysymyksessä väkivaltakeinojen hylkäämisestä, niin hän mietti itsekseen, kirjoitti ajatuksensa paperille muistiin

ja julkaisi sitten kirjan muutamia vuosia myöhemmin, jossa hän esitti kristinuskoa siihen suuntaan kyllä kuin nuo uudestaankastajat, mutta kuitenkin selvästi teroittaen sitä, että väkivaltaa ei voi koskaan käyttää uskon hyväksi, eikä muutenkaan. Menno Simonis sai itseasiassa paljon kannattajia. Oli ihmisiä, jotka ymmärsivät, että Menno Simonis oli oikeassa. Sentähden oli vähän ajan kuluttua syntynyt varsinainen seurakunta, joka omaksui nämä Menno Simoniksen periaatteet, hänen käsityksensä kristinuskosta. Näitä ihmisiä, jotka kuuluivat tähän seurakuntaan, ruvettiin sitten nimeämään mennoniiteiksi.

Näitä mennoniittejä ruvettiin sitten tietysti vainoamaan. Hehän olivat ihmisiä, niinkuin me olemme nähneet historiasta niin monta kertaa, jotka eivät tahtoneet tehdä mitään pahaa ja jotka eivät myöskään tahtoneet ottaa osaa mihinkään pahaan. He siis sanoivat: Me olemme Kristuksen seuraajia. Me tahdomme elää evankeliumin mukaista elämää ja sentähden me emme tahdo tarttua miekkaan, emme suorittaa mitään sotapalvelusta, ei ottaa osaa mihinkään sotaan. Me olemme myöskin Kristuksen seuraajia sillä kannalla, että me emme oikeastaan voi kirkkoa tai valtiotakaan palvella, joka hyväksyy näitä väkivaltaisista keinoja. Koska emme usko väkivaltaisiin keinoihin emme voi näitä kirkkoja ja valtioitakaan hyväksyä ja sentähden emme voi niidenkään toimiin ottaa osaa. Me tahdomme pysyä loitolla kaikesta, me tahdomme elää rauhassa, me emme tahdo tehdä pahaa yhdellekään ihmiselle. – On selvää, että näitä ihmisiä, jotka niin peräti periaatteissaan ja käytännössä poikkeavat ympäröivästä maailmasta ja syvästi loukkasivat koko maailman oikeudentuntoa, on selvää, että näitä ihmisiä vainottiin.

Mutta kuitenkin on suureksi hämmästykseksi ja aivan historian kunniaksi mainittava, että tuo aika, monta sataa vuotta sitten, tuo aika saattoi sittenkin olla niin valistunut, että Hollanti, Hollannin hallitus vuonna 1577 myönsi näille mennoniiteille uskonvapauden. Muuttakaa tänne, heille sanottiin, täällä te saatte asua rauhassa. Ajatelkaa kuinka valistunut hallitus. Mikä

ihmeellinen kuningaskunta tai valtakunta tuo Hollanti oli. Tuo on siis mainittava ikuisiksi kunniaksi, että oli Euroopan kristikunnassa valtakunta, joka tuolla tavalla suorastaan sanoi vainotuille kristityille, että tulkaa ja olkaa täällä meidän maassamme. Hollannissa sai sitten mennoniittien seurankunta elää rauhassa. Se ei tehnyt mitään propagandaa. Tämöisten ihmisten periaatteisiin kuului myös aina: ei heillä ollut mikään uskon levittäminen minkäänlaisena hommana tai työnä. He eivät koettaneet ketään käännättää. He olivat omissa hoteissaan, kirjoittivat kirjojaan, saarnasivat omissa kokouksissaan, kokoushuoneissaan. Jos ken ei tahtonut liittyä heidän seuraansa, oli se tämän ihmisen yksityinen asia. Mennoniittien elämä oli heidän paras saarnansa ja jos sen kautta toisia sieluja heräsi totuutta näkemään, niin se oli totuuden ansio ja se oli silloin noiden sielujen pelastus. He olivat tehneet vain velvollisuutensa ihmisinä ja kristittyinä. Me ymmärrämme, että tämä oli viisas ajatus. Siinä on paljon syvää totuutta. Se oli viisas ajatus juuri niinä aikoina, etteivät he tehneet propagandaa. Propagandan tekeminen olisi vain häirinyt heidän mielestään toisia valtioita ja kirkkoja ja he taas eivät katsoneet, että heillä oli oikeutta toisten häiritsemiseen. Heidän täytyi vain itse elää sitä elämää, jota he tahtivat elää ja näyttää ihmisille, että heidän elämänsä oli toista. Maailma sai sitten itse päättää oliko heidän elämänsä enemmän arvoinen kuin maailman elämä. Sielut siellä täällä kyllä heräsivätkin tämän oivaltamaan.

Mennoniittien seurakunta kasvoi kyllä vuosi vuodelta, mutta sen kasvaminen tapahtui kuin itsestään. Niinkuin Menno Simonis opetti ei kirkko ollut mikään semmoinen laitos, joka suurella voimalla ja vallalla ottaa ihmiset syliinsä ja sanoo heille, että nyt te olette kristityitä. Ei, sanoo Menno Simonis, kirkko on ainoastaan kokoonpantu pyhistä, niistä ihmisistä, jotka tahtovat itse elää pyhää elämää. Kukaan muu ei kirkkoon kuulu. Kristilliseen kirkkoon kuuluvat ainoastaan ne ihmiset, jotka tahtovat elää pyhästi Jeesus Kristuksen jäljissä kulkien. Me

tiedämme, että meidän päivinämme on yhä vielä mennoniitteja. Ei niitä kyllä ole paljon. Niitä on Hollannissa. Tuo vanha seurakunta on siellä vielä jäljellä ja siihen kuuluu noin 60.000 ihmistä. Mutta mennoniitteja on muuallakin maailmassa, on Saksassa, Ranskassa, Amerikassa ja ympäri maailmaa. Tällä hetkellä on muualla maailmassa noin 200.000 mennoniittiä. Ei siis niitä ole maailmassa kaikkiaan kuin 1/4 miljoonaa.

Kääntäkäämme huomiomme takaisin Ystävien Seuraan, josta meillä on ollut puhetta kahtena sunnuntaina, niin me huomaamme, että kveekkarit, jotka Englannissa syntyivät noin 100 vuotta myöhemmin kuin mennoniitit, että kveekkarit joka tapauksessa myöskin olivat aivan saman suuntaisia. Hehän olivat mielipiteiltään samanlaisia kuin mennoniitit. Tämä seikka jo itsessään todistaa, että on olemassa kristikunnassa jokin semmoinen salainen vaikutus, aivan kuin näyttämön takana. On olemassa kuin pyhän hengen vaikutus. Niinkuin katolinen kirkko alusta lähtien selittää itsestään, että sitä ohjaa pyhä henki. Kaikissa sen kirkolliskokouksissa on pyhä henki mukana asioita ratkaisemassa.

Madame Blavatsky, kuten muistatte, tekee tästä vähäisen pilaa, laskee pientä leikkiä ja kertoo pienen kaskun tästä pyhän hengen vaikutuksesta: Kun kerran eräässä kirkolliskokouksessa aikojen aamulla, silloin aivan keskiajan alussa siis, minä en nyt muista milloinka se kirkolliskokous tarkalleen oli, mutta se oli tietysti jälkeen vuoden 325, jolloin Rooman kirkko tuli valtiokirkoksi, kun siis eräässä kokouksessa istuttiin koolla, ajateltiin, arveltiin ja päätettiin, että mitenkähän kirjat, pyhät kirjoitukset, kertomukset Jeesuksesta on julistettava oikeiksi, mitkä kirjat ovat hyväksyttävät kanoonisiksi, laillisiksi ja mitkä on hylättävä, niin silloin papit ja piispat ajattelivat, että pyhän hengen on ratkaistava tämä asia. Kun näitä kirjoituksia oli niin paljon, pergamenttirullia oli niin tavattomasti täynnä kaikenlaisia evankeliumeja ja kaikenlaisia pyhiä kirjoituksia, niin nämä viisaat papit ja piispat, jotka kokouksessa istuivat, raapivat

päätään ja sanoivat, että tässähän ei meidän ihimillinen järkemme kestä ja ei meidän järkemme jaksa tämmöistä päättää, mitkä evankeliumit me valitsemme todellisiksi ja kristillisiksi, mitkä kirjoitukset hyväksymme ja mitkä ei. Herranen aika sentään, tähän käy aivan yli inhimillisen jaksamisen. Silloin he siis, niinkuin sanottu päättivät, että pyhän hengen täytyy ratkaista tämän kysymyksen. Pyhä henki johtakoon, niinkuin aina, kaikkia meidän hommiamme. Silloin he asettivat pöydälle nämä kaikki rullat pystyyn seisomaan, kaikki nämä pyhät kirjat ja pergamenttirullat ja marssivat sitten pöydän ympäri, kaikki pyhät isät, kaikki kirkkoherrat, piispat ja papit ja puhalsivat pyhää henkeä noiden rullien päälle. Kun kaikki olivat marssineet ja puhaltaneet pyhää henkeä, niin ne rullat, jotka jäivät seisomaan, ne siis pyhä henki oli määrännyt kanoonisiksi evankeliumeiksi. Seisomaan jäi neljä evankeliumia, ne neljä, joita me nimitämme evankeliumeiksi. – Minun tekee mieleni tässä ohimennen huomauttaa, että vaikka ihmiset saattoivat olla noin taikauskaisia, vaikka he saattoivat tehdä tuommoisen teon, joka ei mitään muuta osoittanut kuin että he todella olivat hyvin vähän tietoisia, niin kuitenkin siinä on yksi lunastava puoli, kuinka sanoisin, sovittava puoli heidän teossaan ja se oli, että heillä oli suuri usko sisässään. He tahtoivat, että he eivät tämmöisinä huonoina ja tietämättöminä ihmisinä sitä ratkaise, vaan he uskoivat, että jos he lyövät arpa ikäänkuin, jos jättävät tuon kohtalon ratkaistavaksi, niin varmasti siinä on hyvä johdatus. Tämä on kuitenkin liikuttava kohta minun mielestäni ja minusta on aivan niinkuin jotkut hyvät henget olisivat olleet mukana ja vähäisen ajatelleet eteenpäin, vähäisen katselleet eteenkinpäin maailmankin parasta ja kristikunnan parasta ja todellisen kristinuskon säilymistä, sillä kun kaatuivat toiset ja nämä neljä evankeliumia jäi, niin onhan meidän tunnustaminen, että hyvät jäivät. Kyllä ne ovat ihmeellisiä ne evankeliumit, jotka jäivät. Mehän tiedämme, että oli paljon muitakin kauniita evankeliumeja, mutta joka tapauksessa kaikesta siitä mitä on

jäänyt, niin nämä kanooniset evankeliumit sittenkin ovat kauneimpia, ylevämpiä, kaikin puolin viisaampia ja korkealentoisempia kuin useat apokryfiset ovat. Se on meidän tunnustettava. Eihän tarvitse ajatella muuta, tässä ohimennen sanoen, kuin sitä evankeliumia, joka nyt muistuu mieleeni, nimittäin Jeesuksen lapsuusevankeliumia. Siinä kerrotaan yhtä ja toista hyvin kauniisti. Siinä kerrotaan hyvin paljon kauniita asioita, mutta sitten on myöskin semmoisia asioita, jotka ovat omiansa meitä suuresti hämmästyttämään. Minä en nyt aivan eksantisesti muista todellakaan ihan jotain aivan eksaktista esimerkkiä tästä lapsuusevankeliumista, mutta minä muistelen vaan noin yleisesti. Jeesus esiintyy siellä jo pienenä lapsena jonkunlaisena noitana, jonkunlaisena ihmeidentekijänä. Siinä on kauniitakin ihmeitä. Hän tekee esim. savesta lintuja ja panee ne sitten tulemaan eläviksi. Mutta sitten siellä on semmoisia ihmeitä, jotka osoittavat, että hän tahtoi kostaa, että hän tahtoi noitua toisia lapsia, että hän teki niistä eläimiä ja mitä kaikkea. Minä en nyt eksaktisesti muista, mutta semmoisia vaikutelmia on jäänyt minuun, että niin kauniisti kuin siinä on toisin paikoin kerrottu, niin siinä kuitenkin on myös semmoista, joka on täydellisesti Jeesuksen henkeä vastaan, niin että sitä ilman muuta voi tietää, että tuota Jeesus Kristus ei ole tehnyt. Siinä on siis myös legendoja, joita on tehty perästäpäin.

Kun sitten taas otamme nämä kanooniset evankeliumit, niin niissä on mitättömän vähän sellaista, joka loukkaisi meidän eetillistä tunnettamme, meidän vakaumustamme, että Jeesus oli semmoinen ja semmoinen ihminen. Enimmäkseen nämä evankeliumit kertovat hänestä juuri niinkuin meidänkin sydämemme ja sisäinen intuitiomme ja vakaumuksemme sanoo meille, että noin se on voinut olla. Niin hän on saattanut puhua ja niin tehdä. Nämä evankeliumit ovat ainakin siis hyvin puhtaita, hyvin kauniita ja oikeita. Toista on tietysti, että jos me joskus opimme seuraamaan suorastaan luonnon omasta muistista Jeesuksen elämää ja kuulemaan luonnon muistista Jeesuksen

puheita, niin meille avautuu aivan kuin uusi evankeliumi niin sanoaksemme. Silloin me saamme lukea sitä oikeata ja todellista evankeliumia, jonka mukaan nämä kaikki toiset ovat katkelmallisesti kirjoitetut. Lohdutukseksi me siis tietämme, että on olemassa luonnon omassa muistissa todellinen kertomus siitä minkälainen oli Jeesuksen elämä ja mitä hän kulloinkin puhui. Se on meidän lohdutuksemme. Se kannustaa meitä pyrkimään eteenpäin kaikessa valossa, niin että me kerran olisimme oikeutetut lukemaan sitä evankeliumia.

Palataksemme nyt kveekkareihin, niin tulee mieleeni eräs henkilö heidän joukostaan, jolla oli suuri tehtävä heidän historiassaan ja jota melkein pidetään heidän liikkeensä toisena perustajana. Hänenkin elämässään ja toiminnassaan oli jotakin ikuista, jotakin siis t.s. niin perin uudenaikaista, niin perin meikäläistä, että me emme osaa muuta kuin ottaa oppia semmoisesta elämästä. Tämä ihminen oli William Pen, englantilaisen amiraalin poika. Hän oli kasvanut ylhäisen rikkaassa kodissa, kodissa semmoisessa, jolla oli läheiset suhteet hoviin. William Pen oli kyllä hieman unelmoiva ja haaveellinen luonne, hyvin ajatteleva, eikä erittäin innostunut maailmaan ja sen huvituksiin, mutta onhan semmoisia luonteita aina silloin tällöin ja paljonkin maailmassa. Hänet lähetettiin, niinkuin aina ylhäiset englantilaiset, Oxfordiin Yliopistoon tutkimaan. Ylioppilaana ollessaan täällä Oxfordissa hän kuuli erään vaeltavan kveekarin puhuvan. William Pen oli syntynyt 1644 ja tämä oli siis luultavasti noin 1660-luvun alussa, kun hän ollessaan Oxfordissa kuuli tämän vaeltavan kveekarin puhuvan. Tämä Ystävien Seuraan kuuluva lähetysaarnaaja oli William Blow nimeltään. William Pen kuunnellessaan häntä ihastui. Mutta tuohan on jotakin. Tuo William Blow'han todella jotain tiesi ja ymmärsi ja hänhän puhui juuri siitä, mitä hän itse syvimmässään tunsu. Noin minä tahdon ymmärtää elämää. Ei mitään pahaa pitäisi olla, hyvään meidän tulisi vain pyrkiä, hyvää ajatella, hyvää puhua ja hyvää tehdä. Hän innostui niin, että hän

tunsi tulevansa ystäväksi, kveekkariksi. Kun hän sitten tuli kotiinsa Lontooseen ja siellä isälleen ja äidilleen puhui uudesta elämänymmärryksestään, selitti heille mitä kristinusko oli ja kuinka ihanaa olisi, jos ihmiset kaikki ymmärtäisivät tämän ja tahtoisivat elää Jeesuksen jäljissä, niin hänen vanhempansa kauhistuivat: Mikä ihmeellinen villitys on mennyt meidän poikaamme. Isä koetti kovuudella häntä kohdella, jopa hänet kerran pantiin vankihuoneeseen rauhoittumaan. Hänen äitinsä oli myös aivan kauhuissaan. Molemmat vanhemmat puhuivat yhdessä hänelle siitä mikä ääretön skandaali tämä oli koko perheelle ja koko suvulle, että William Pen rupeaa uskomaan tuollaista, jota alhaisimmassa rahvaassa saarnattiin. Mutta William Pen ei järkkynyt. Ei häneen mikään tepsinyt. Hän hymyili, kun he pitivät häntä vankeudessa, hän hymyili, kun hänen isänsä oli hänelle kova ja rankaisi häntä ja hän ystävällisesti hymyili kaikille heidän toimenpiteilleen. Hän tahtoi kärsiä marttyyrina uskon puolesta. Mikä minä olisin, että minä en saisi kärsiä? Niinhän Jeesuskin kärsi ja niin minäkin tahdon tuskia kärsiä. Isä ei muuta ymmärtänyt, kuin että hänen piti lähettää poikansa ulos maailmaan näkemään mitä elämä on. Täällähän hän on vain hullujen kanssa ja kuuntelee kaikenlaisia haaveita. Ihmisen täytyy mennä maailmaan ja saada jotain uutta sieluunsa. Ja isä varustaa hänet suurella rahakukkarolla ja lähettää hänet ulos maailmaan Eurooppaa kiertämään, jotta hän oppisi ihmistöpoja ja mitä säädylliseen elämään kuuluu ja jättäisi hullutuksensa. William Pen joutui Pariisiin ja suosituskirjeinensä hoviin ja hän oli siellä kovin mukautuvainen kaikessa ulkonaisessa, vaikkei hän koskaan sisässään mukautunut. Hän tuli siis ulkonaisesti katsoen hyvin toimeen Ranskan hovissa. Hän oppi kumartamaan samalla tavalla kuin muutkin, hän oppi panemaan aina kätensä sydämelleen naisten edessä ja kuninkaan edessä ja hän oppi kaikenlaisia hienoja tapoja. Hän osasi puhua ja keskustella hienojen kreivien ja markiisittarien kanssa ja itse kuninkaan kanssa, mutta kuitenkin hän oli itse kuin mikäkin

pöllö, joka ei ottanut sieluunsa mitään. Hän juuri niinkuin pöllö oli siinä omassa viisauudessaan. Sitten hän joutui Schweitziin. Siellä hän tutustui Calvinin kristinuskoon. Calvin'han oli tavallaan Lutherin kanssa uskonpuhdistaja, vaikka hänellä oli monessa kohden omat mielipiteensä asioista. Hänen reformeerattu kirkkonsa sentähden poikkesi paljon luterilaisesta. Englannin reformeerattu kirkko oli omaksunut Calvinin opin monessa kohden. William Pen tutustui siis täällä Schweitzissä kalvinismin pesäpaikkoihin ja siellä hän myöskin jäi aivan kylmäksi sille dogmaattiselle kristinuskolle. Hän ei ollenkaan ymmärtänyt tuommoisia asioita, tuommoisia opinkappaleita. Hän ei ymmärtänyt tuommoista rohkeutta, että toiset ihmiset istuvat tuomitsemassa toisia iankaikkiseen kadotukseen, vieläpä sillä tavalla, niinkuin Calvin opetti, että Jumala oli maailman alusta lähtien päättänyt kutka ihmiset tulevat ikuiseen helvettiin ja kutka ikuiseen autuuteen. Tuo on järjetöntä, käsittämätöntä. Hän ei lainkaan ymmärtänyt, kuinka ihmiset uskalsivat puhua noin Jumalasta. Kaikki mitä William Pen tiesi Jumalasta oli se, että valo oli hänessä ja se valo käski rakkauden töihin, ei tuomitsemaan toisia iankaikkisen kadotukseen ja iankaikkiseen piinaan. Se meni hänen järkensä yli ja hän tunsu, että kylläpä ihmiset ovat kovin uskaliaita ja rohkeita. Ei hän ottanut mitään säädyllistä oppia siitäkään, että hän sai olla oikein siinä uskon pesäpaikassa, jonka uskon hänen omakin valtionkirkkonsa oli omaksunut.

Näillä kiertomatkoillaan joutui William Pen myöskin mennoniittien luo. Siellä vasta heidän luonaan hänen silmänsä menivät lopullisesti auki. Siellä hän huomasi mennoniittien kesken, että nämähän ovat minunkin ystäviäni, nämähän ovat juuri meikäläisiä, nämähän ovat juuri niitä samoja kuin mekin. Nämähän pyrkivät ihan samaan kuin Georg Fochs ja William Blow ja minähän itsekin tunnen juuri näin. William Pen puhui mennoniittien kanssa heidän seurakunnassaan, että meitähän on siellä Englannissa paljon, jotka uskomme samalla tavalla kuin te

täällä. Siis on veljiä muuallakin maailmassa. Hänen ilonsa oli sanomattoman suuri ja kun hän huomasi, että nämä mennoniitit olivat saaneet oikeuden eräältä Eurooppalaiselta valtiolta, Hollannilta, asua rauhassa, niin hänenkin päähänsä meni aivan tuollainen ajatus, mutta niin, mutta niinhän todellakin on välttämätöntä. Niinhän meidänkin englantilaisten, niin meidänkin pitäisi saada joku paikka, missä me saamme olla rauhassa maailmalta, missä me saamme perustaa oman kirkkomme ja oman seurakuntamme ja oman valtakuntamme ja jossa me saamme toteuttaa kaikkea hyvää mihinkä kykenemme ja jossa meidän ei tarvitse ottaa osaa maailman kaikkiin menoihin. Niin hän ajatteli ja tämä ajatus hänelle selvisi ja hän ymmärsi kyllä samalla, että semmoinen oli mahdotonta Englannissa, sentähden, että Englanti oli pieni maa jaettu rikkaiden kesken. Siellä oli köyhillä vaikeata ja kveekkarit olivat kaikki köyhää, pientä väkeä. Maa oli jaettu suurten herttuoiden ja kreivien kesken. Ei siellä voinut ajatella mitään tyyssijaa Ystävien Seuralle.

Kun William Pen palasi kotiinsa matkaltaan omaistensa luo, niin vanhemmat huomasivat kauhukseen, että heidän poikansa palasi aivan samanlaisena kuin ennenkin, aivan yhtä mahdottomana. William Pen'in vanhemmat eivät sitten kauan enää eläneetkään tämän jälkeen. Isänsä kuoleman jälkeen William Pen peri hyvin suuren omaisuuden, mutta siihen omaisuuteen kuului muun muassa suuri valtion velka. Valtio oli velkaa suuren summan Amiraali Peni'lle. William Pen matkusteli. Matkoillaan hän joutui myöskin Amerikkaan ja siellä Amerikassa hän tuli ajatelleeksi: Mutta täällähän on paljon maata. Täällähän on alaa vaikka kuinka paljon. Täällähän on tilaa meille kveekkareille. Amerikkaan muutti paljon englantilaisia, paljon juuri semmoisia, jotka sorrettiina pakenivat. Paljon oli sinne myöskin muuttanut ranskalaisia. Kun Ranskassa vainottiin hugenotteja, niin hugenotit pakenivat Englantiin ja Englannista Amerikkaan. Amerikassa oli paljon

Euroopasta tulleita uutisasukkaita. Pen huomasi, että Amerikassa oli paljon neitsyeellistä maata, johon ei kukaan vielä ollut koskenut. Aloja oli siellä kuinka paljon tahansa. Englannissa William Pen sitten tekikin sopimuksen valtion kanssa. Hän oli hyvä tuttava hovissa ja hän tämmöisistä asioista sopi kuninkaan kanssa. Hän teki semmoisen sopimuksen Englannin valtion kanssa, että koska Englannin valtio oli suuren summan velkaa, niin hän ottaa sen rahasumman edestä maapalstan Amerikassa. Tämä oli erinomaisen edullinen kauppa päästä monen sadantuhannen miljoonan punnan velasta. Siellä kaukaisessa Amerikassa luovutetaan maapalsta. William Pen'ille luovutettiin suunnattoman suuri palsta. Minä en nyt muista mikä se nyt oli siellä, mutta Pensylwania on siinä nykyään. Ne oli ne molemmat maakunnan, jotka ovat länteenpäin New-Yorkista. Sieltä sai Pen kokonaisen suuren valtakunnan. Jos me piirrämme tuon maapalan Eurooppaan, niin se on hyvin suuri, kyllä minä luulen, että se on Ranska, Saksa ja Itävalta yhteensä. Tuommoisen maapalan sai William Pen hallittavakseen ja hänet määrättiin kuvernööriksi ja sen maan nimeksi pantiin Pensylvania. William Pen ryhtyi innokkaasti toimeen.

Tämä kaikki tapahtui 1681, jos nyt muistan oikein vuosiluvun. William Pen julisti, että nyt on paikka minne kaikki sorretut saavat tulla. Kaikki vainotut saavat tulla, jotka uskovat Jumalaan. Kaikki, jotka uskovat Jumalaan, ja joilla ei ole rauhaa omassa maassaan saavat tulla tänne Pensylvaniaan ja sanottiin vielä, että on yhdentekevää mitä kansallisuutta he ovat ja mitä uskoa he tunnustavat ja missä yhteiskunta-asemassa he ovat. Hyvin teosofinen ohjelma siis. Kaikille on nyt tämä maa auki. Tulkaa nyt vain tänne. Ainoa ehto on, että te olette Jumalaan uskovia ihmisiä. Sillä tavalla syntyi Pensylvanian valtio. Siellä on hyvin ihmeelliset yhteiskunnalliset muodot heti alusta lähtien. Tämä tulee näkyviin esim. heidän suhtautumisessaan intiaaneihin. He olivat mitä ystävällisimpiä intiaaneja kohtaan. Heti he olivat veljiä ja ystäviä. Me, jotka asumme tässä maassa,

tahdomme toisiamme auttaa. Onhan meillä tilaa kaikille. Intiaanit olivat myöskin valmiit olemaan noiden valkoihoisten kanssa kauniissa sovussa. Syntyi kyllä sitten vaikeuksia ja rettelöitä, niinkuin aina kaikkialla ja William Pen ei ollut aina mukana siellä. Hänen täytyi erityisistä syistä tehdä matkoja Eurooppaan. Hän tuli Englantiin välillä ja istui siellä vankilassakin ja yhtäkkiä häneltä välillä otettiin pois koko se maapala. Häntä syytettiin jos jostakin. Ajat olivatkin silloin hyvin levottomat ja Jaakko II oli hallitsijana. Mutta sitten taas William Pen pääsi pois vankeudesta ja taas tunnustettiin, että Englannin valtio oli todella hänelle velkaa ja että se maa siellä Amerikassa on taas hänen omansa ja hän saa olla sen kuvernööri. Tuommoisia vaikeuksia oli tietysti paljon, ja semmoisia vaikeuksia on tietysti aina tuommoisissa hommissa. Sentähden emme kiinnitä siihen mitään huomiota. Me näemme vain kuinka maailma on ollut samanlainen. Aina semmoinen kuin se on nytkin. Me näemme kuinka ihmiset ajattelevat, kun he tulevat todelliseen käsitykseen tai käsitykseen todellisesta elämästä, kun he näkevät ihanteellisen elämän ja tahtovat sitä elää, me näemme että ihmiset ajattelevat? Missä saisimme elää rauhallista elämää? Missä olisi se kolkka maanpäällä, jossa voitaisiin toteuttaa tämä tuhatvuotinen valtakunta? Ja ihmiset perustavat sitten kaikenlaisia siirtokuntia ja uusia valtakuntia. Niin se on nyt, niinkuin se on ollut ennen. Tämä on kaunista. Tämä on hyvin luonnollista ja kunnioitettavaa. Se on hyvin kaunista. Mutta toiselta puolen myöskin näemme, että eivät semmoiset yritykset sittenkään tahdo oikein onnistua. Eivät ne tahdo pysyä niin erikoisina kuin alussa niiden tarkoitus oli. Ne vähitellen mukautuvat muun maailman mukaan. Niin me näemme, että Pelsylvanian yhdysvalloissa, joka silloin oli niin perin uskonnollinen maa ja valtakunta, jossa niin elettiin määrätynlaista elämää, että siinä sittenkin asiat ovat nyt samanlaiset kuin muuallakin. Philadelphia, totuuden rakkaus, oli pääkaupunki ja sehän ei ole sen ihmeellisempi kuin muutkaan

kaupungit maailmassa. Todellisia kveekkareita on kyllä siellä Pensylvaniassa ja yleensä Amerikassa, niinkuin muuallakin, mutta ei se ole enää semmoinen ehdottomasti kristitty valtakunta.

Me näemme siis, että tuommoiset tuumat eivät tahdo niin aina onnistua, niin kauniita kuin ne ovatkin. On aivan kuin sisäinen henki, totuuden henki tahtoisii sanoa ihmisille: Teidän täytyy koettaa ja pääasia on, että te koetatte elää. Eläkää vain keskellä maailmaa ja keskellä yhteiskuntaa. Älkää menkö kolonoihin ja siirtokuntiin, vaan eläkää keskellä elämää ja jos te perustatte siirtokuntia, niin pääasia silloin on, että te todella silloin elätte siellä todellista elämää. Jos te ette voi kasvattaa lapsianne siihen elämään, joka useinkin on hyvin vaikeata, jos ette saa toisia jatkamaan, niin huomatkaa, että asian arvo, todellinen, henkinen arvo, joka kantaa hedelmää sitten jälleensyntymisen kautta, on siinä, että te itse yritätte omassa persoonassanne. Asian todellinen arvo ei ole siinä saatteko paljon melua aikaan maailmassa, vaan siinä, että te itse kukin omalta kohdaltanne koetatte seurata Kristusta. Se on ensimmäinen asia. Meidän ei pidä uskoa, että äkkiä koko maailma muuttuu. Ei meidän pidä sitä uskoa. Ei meidän pidä ajatella, että on hirveän surkeata sentään, kun maailma kulkee omia teitään ja mekin nyt yritämme näin ja monet yrittävät. Siitä ei ole mitään hyötyä. Ei pidä niin ajatella. Maailma kulkee omia teitään. Maailmassa soditaan ja maailmassa on valtioita, vaikka meitä olisi miljoonia ihmissieluja, jotka toivovat, että asiat olisi toisin. Meidän ei pidä hätäillä, sillä koko maailma on suuren, jumalallisen elämän sylissä. Koko maailma on sentään niin suuren Isän rakkaudessa, joka antaa aurinkonsa paistaa niin hyvälle kuin pahoillekin. Ei maailmalla sittenkään ole mitään hätään. Maailma kulkee ainoastaan hitaasti eteenpäin ja sitä hitaammin kuta vähemmän on Jumalalla auttajia. Mutta kun Jumalalle tulee enemmän ja enemmän auttajia, niin maailmakin kulkee Jumalan valtakuntaa kohti pikkuisen edistyy ja tulee pikkuisen nopeammaksi. Sentähden on niin kovin suurta ja

tärkeätä, että me yksilöt, jotka näemme totuuden, että me kukin omalla tahollamme koetamme toteuttaa ja elää parhaimman, sisäisemmän, korkeimman ihanteemme mukaan ja toteutamme sitä, mitä me osaamme toteuttaa. Ei ole ollenkaan tarpeen, että me olemme levottomia maailman suhteen. Totta kai jumalalliset voimat pitävät paremmin huolta ihmiskunnan kehityksestä kuin me. Ne samat jumalalliset voimat ovat pitäneet huolta meidänkin kehityksestämme. Jumalalliset voimat odottavat vain meitä, että me rakastamme maailmaa, niinkuin Jumalakin rakastaa maailmaa, että me ottaisimme vastaan sen Pojan, jonka Jumala lähetti maailmaan, että me itse koettaisimme elää ja toteuttaa ja tietäisimme, että maailmasta aina sielu toisensa perästä tulee totuuden luokse. Jumalalliset voimat kasvattavat maailmaa vähitellen. Ei ole mitään hätää. Saavat ihmiset syntyäkin tehdä niin kauan kuin he jaksavat, mutta sielut pian väsyvät syntiin ja pahaan. Sieluissa herää kaipuu hyvään, ääretön ikävä, joka sanoo heille: Oi, eikö ole olemassa mitään parempaa ja korkeampaa? – Sentähden on niin tärkeätä, että ne ihmissielut, jotka ovat nähneet jotain korkeampaa, että he asettavat tuon soihdun palamaan maailmaan, niin että maailma itse sitten kääntyy ja itse myöskin muuttaa elämänsä.